

Burgerrechtenvereniging Vrijbit
Kruisweg 32, 3513 CT
Utrecht
bestuur@vrijbit.nl
www.vrijbit.nl
KvK 30242891

Utrecht 06-02-2022

Aan de minister voor Klimaat en Energie.

Onderwerp: Keuzevrijheid 'slimme' energiemeters

Geachte minister Rob Jetten,

Bij deze vragen wij uw aandacht voor het feit dat de netbeheerders, nog steeds mensen onder druk zetten om de installatie van op afstand uitleesbare(zgn. slimme) meters voor gas-en elektriciteitsverbruik te accepteren; ook als zij daar bezwaar tegen hebben.

- Wij verzoeken u om de netbeheerders opnieuw schriftelijk te informeren dat de keuzevrijheid een fundamenteel mensenrecht betreft om geen meters 'achter de voordeur' te hoeven accepteren die fysiek in staat zijn om op afstand uitgelezen te worden.
- Wij verzoeken u tevensom de netbeheerders schriftelijk te informeren dat, in aanvulling op de Rijksinformatie begin 2011 (*conform de toezegging in de Kamerbrief (32.373/32.374)*) aangaande de keuzevrijheid EN de plicht om hierover *correct en transparant* te informeren , sinds de invoering van de AVG, er niet langer volstaan kan worden met het via brieven en internetpublicaties aangeven van de mogelijkheid om een 'slimme' meter te weigeren. Inmiddels dienen mensen, conform de bepalingen van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), mensen waar men een 'slimme' meter wil plaatsen daar correct en op begrijpelijke wijze voorlichting over te krijgen en vooraf om de noodzakelijke expliciete toestemminggevraagd te worden.

Toelichting op geschiedenis van de keuzevrijheid

In 2008-2009 was het gangbare idee binnen de politiek nog dat privacybescherming een issue was op het terrein van het departement van Justitie(na 2010 J&V) lag.

Dat het gedrag van burgers via een metersysteem voor gas-en elektriciteitsgebruik, minutieus gevolgd, gecontroleerd en gemanipuleerd kon worden, was voor velen toen een 'eye opener'.

We herinneren u er aan dat deze 'slimme' energiemeters, onder verantwoordelijkheid van toenmalig minister Maria v.d. Hoeven, bij wet verplicht geïnstalleerd zouden moeten worden bij alle 'kleinverbruikers' in Nederland. Met als sanctie dat het weigeren van de installatie een economisch delict zou vormen waarop een hoge boete of vervangende gevangenisstraf staat.

NB de teller van de petitie die weigeraars desondanks tekenden stond bij aanbieding op 20.206 handtekeningen, goed voor 10.103 jaar hechtenis of € 343.502.000,- boete.

Toen, mede dankzij de actie van onze Burgerrechtenvereniging www.wijvertrouwenslimmetersniet.nl, de minister in 2009, na drie zittingen hierover in de Eerste Kamer, gedwongen werd om de verplichting te laten vervallen, werd dit per novelle uit de wetsvoorstellen (31320 en 31374) geschrapt.

Voor het aspect dat de privacy inbreuk die de wetsvoorstellen zouden veroorzaken onverenigbaar was met (hogere) wetgeving, zoals vastgelegd in artikel 8 EVRM, heeft daarbij een belangrijke rol gespeeld.

Inmiddels is duidelijk dat het fundamentele recht op bescherming van het privé leven, zoals vastgelegd in EVRM en Handvest van de Grondrechten van de EU, alle domeinen van het sociale leven raakt.

En in de stroomversnelling van dit ontluikende bewustzijns nam ook de kennis van de digitale mogelijkheden snel toe.

Met als gevolg dat, de oorspronkelijke pogingen, het ministerie, de netbeheerders en de energieleveranciers, faalden om de principiële keuzevrijheid te vernauwen tot de optie dat 'slimme' meters bij weigeraars slechts 'administratief uitgezet' zouden hoeven te worden.

Dat kostte vergde nog heel wat aanvullende actie, want naar aanleiding van vragen uit de

Tweede Kamer deed de minister de Eerste Kamer in de brief van 13-01-2011 weliswaar de toezegging dat zij een brief zou sturen aan woningbouwcorporaties en energiebedrijven inzake het recht om de op afstand uitleesbare meter te kunnen weigeren.

NB Niet aan de, voor de installatie verantwoordelijke netbeheerders overigens, omdat deze haar al beloofd zouden hebben om 'transparant en uniform te zullen communiceren over de keuzevrijheid van kleinverbruikers'.

Maar in deze brief werd alsnog de suggestie gewerkt dat administratief uitzetten als alternatief zou kunnen worden aangeboden voor weigeraars.

Citaat: 'Uit de Wet bescherming persoonsgegevens volgt dat betrokkenen tijdig voorzien moeten worden van alle relevante informatie die voor hen van belang is om een afgewogen keuze te kunnen maken. Dus ook het recht om de op afstand uitleesbare meter te kunnen weigeren en de mogelijkheid om de meter op verzoek administratief uit te laten zetten.

Bron: http://www.eerstekamer.nl/toezegging/sturen_brief_inzake_keuzevrijheid

Volgens de brief aan de Tweede Kamer van 10 maart 2014 (DGETM-EM / 14041239) is er in 2013 ook daadwerkelijk onderzoek gedaan naar de mogelijkheid om het recht op weigeren af te schaffen.

Citaat: 'Naar aanleiding van mijn toezegging aan de Tweede Kamer bij de behandeling van de Warmtewet op 30 januari 2013 is onderzocht of het kostenefficiënter is om de mogelijkheid te laten vervallen dat slimme meters worden geweigerd en in plaats daarvan uitsluitend administratief uit kunnen worden gezet'.

Maar zo bevestigt deze brief: uiteindelijk was er geen reden gevonden om de weigeroptie af te schaffen.

Citaat: Uiteindelijk is een weloverwogen keuze gemaakt om consumenten te allen tijde de vrijheid te bieden om een slimme meter te kunnen weigeren.

Waarbij tevens van belang is dat in de brief ook wordt gesteld dat dit met zich mee brengt dat netbeheerders, naast de systemen voor slimme meters, 'in elk geval ook voorzieningen zullen moeten treffen om conventionele meters te kunnen beheren (uitlezing, verwerking van meterstanden)'. Waarmee de uitweg werd geblokkeerd dat de netbeheerders via systeemdwang mensen tot het accepteren van een 'slimme' meter zouden kunnen verplichten onder het motto dat de oude meter vervangen moest worden en ze geen andere meters meer zouden kunnen leveren.

Om definitief een eind te maken aan de verwarring introduceerde Vrijbit daarop de aanduiding dat mensen het recht hebben om enkel de installatie accepteren van een meter die 'fysiek niet in staat is' om op afstand te kunnen worden uitgelezen.

Tot zover de geschiedenis, zou men kunnen veronderstellen. Maar de praktijk wijst anders uit, omdat ons telkens weer meldingen bereiken dat diverse netbeheerders tot op de dag van vandaag mensen niet 'uniform en transparant' informeren, nog steeds mensen onder druk zetten met bedreigingen van afsluiten t/m het voorspiegelen van het vooruitzicht dat het hun geld gaat kosten(bijvoorbeeld omdat ze een nieuwe meter in de toekomst zelf zullen moeten bekostigen).

Wie toch voet bij stuk houdt dat men geen 'slimme' meter accepteert, wordt gedwongen om uitgebreide procedures tegen de netbeheerder of bijvoorbeeld tegen de woningbouwcorporatie als huisbaas te voeren.

Uiteindelijk worden, voor zover onze ervaring is mensen die volhouden na jarenlange briefwisselingen met de verantwoordelijke directies uiteindelijk wel in het gelijk gesteld. En worden dan ook reeds geïnstalleerde 'slimme' meters, waar mensen tegen protesteerden, alsnog vervangen voor 'fysiek niet op afstand uitleesbare' exemplaren.

Maar blijven we meldingen ontvangen van netbeheerders die domweg aankondigen dat de oude meter vervangen gaat worden voor een ‘slimme’ meter. Inmiddels ook weer met de onjuiste informatie dat de ‘slimme’ meter binnenkort niet meer geweigerd mag worden ‘van Europa’.

Toelichting op ons verzoek

We hebben er begrip voor dat de aandacht vanuit uw ministerie qua gas- en elektriciteitsvoorziening volop uit gaat naar de geopolitieke ontwikkelingen, naar de noodzaak tot energietransitie, naar de overbelasting van het landelijke elektriciteitsnetwerk en naar de nieuwe salderingsregelingen voor het terugleveren van particulier opgewekte stroom.

Toch mag, *mede inmiddels in het kader van een te herwinnen vertrouwen van de burger in de overheid*, niet het zicht van de overheid verloren gaan op het fundamentele burgerrecht van kleinverbruikers om verschoond te blijven van de installatie van een op afstand uitleesbare meter voor gas- en elektriciteitsgebruik.

Omdat mensen, nu 13 jaar na de ondubbelzinnige vaststelling van de Eerste kamer Kamerbrief over het recht op weigeren, nog steeds niet altijd deugdelijk worden voorgelicht en vaak zelfs op oneigenlijke wijze onder druk worden gezet en gedwongen worden tot langdurige juridische protestacties, verzoeken wij u om de netbeheerders zo spoedig mogelijk, doch tenminste voor de helft van dit jaar 2022, opnieuw schriftelijk de aanzegging te doen dat men zich aan de wettelijke grondslag dient te houden.

Daar komt bij dat de tijd voorbij is dat de ‘opt-out’ regelingen, als reëel oplossing werden gezien om tegemoet te kunnen komen aan mensen die er bezwaar tegen hebben als ze onderworpen worden aan systemen die zodanig gegevens over hen verzamelen dat daarmee hun levenswijze minutieus in kaart kan worden gebracht, kan worden geanalyseerd en beschikbaar kan komen voor doeleinden waar de oorspronkelijke verzameling van de gegevens niet voor bedoeld is.

Inmiddels is in de nieuwe wetgeving ter bescherming van persoonsgegevens, de AVG, duidelijk vastgelegd dat het minutieus volgen van iemands energieverbruik aangemerkt dient te worden als het verzamelen van persoonsgegevens. De Algemene Verordening Gegevensbescherming geeft immers aan dat een persoonsgegeven alle informatie betreft over een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon, zowel als informatie direct over iemand gaat, als wanneer deze naar deze persoon te herleiden is.

De regel daarbij is dat mensen op grond van de AVG, niet enkel in de gelegenheid gesteld moeten worden om te weigeren zich aan dergelijke datamining te onderwerpen, maar er vooraf, wel geïnformeerde expliciete toestemming gevraagd dient te worden aan de betrokkenen of zij akkoord gaan met het verzamelen van hun persoonsgegevens.

Zeker omdat het energieverbruik van mensen, waar dit hun leven achter de voordeur tot in detail in kaart brengt o.a. veel intieme informatie prijsgeeft, *waaronder data die als bijzondere persoonsgegevens bestempeld moeten worden, en daarom extra beschermd*

dienen te worden door de wetgever, achten wij het van belang dat de netbeheerders voortaan voor het aansluiten van de op afstand uitleesbare 'slimme' meters vóóraf toestemming vragen aan de betrokken personen bij wie men zo'n meter wil plaatsen.

Ook dát verzoeken wij u onder de aandacht te brengen van de betrokken netbeheerders.

Tot slot

Bescherming van de persoonlijke levenssfeer is een grondrecht. Dit recht is geregeld in:

- artikel 10 lid 1 van de Grondwet;
- artikel 8 van het Europees Verdrag inzake de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM);
- artikel 7 van het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie;
- artikel 17 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (IVBPR).

Daarnaast is in artikel 8 van het Handvest een expliciet recht op bescherming van de persoonsgegevens opgenomen.

Op grond hiervan dient Burgerrechtenvereniging Vrijbit, zowel in het belang van haar leden als uit oogpunt van algemeen belang de bovenstaande verzoeken formeel juridisch in.

Wij verwachten dan ook binnen de daarvoor wettelijk vastgelegde termijn een inhoudelijke reactie van u.

Met vriendelijke groet namens het bestuur van Burgerrechtenvereniging Vrijbit

J.M.T. (Miek) Wijnberg- voorzitter

Afschrift verzonden aan Autoriteit Persoonsgegevens